

Bertold Brecht: Mati Korajža in njeni otroci, 1939

Bertold Brecht

- politični aktivist, antifašist, proti vojski, revolucionar
- emigrant; pred nacisti se je umaknil in živel v Skandinaviji in v ZDA
- kritik kapitalizma
- članki o vlogi gledališča v db in času, o estetiki dramatike
- teorija o epskem in političnem gledališču, o V-efektu
- posebnost Brechtovega epskega gledališča: moritati in songi, potujitveni učinek (V-efekt)
- kljub zgodovinskosti njegovih dram zmeraj značilnosti sodobnosti, kritičen do svojega časa
- vzpodbuja k uporabi, je na strani ponižanih, obsoja vladajoče
- značilnosti: smeh, satira, groteska, ironizacija
- vojno karakterizirajo moralne, politične in socialne nesreče malega Čl
- Meiningen uveljavi vlogo in moč režiserja na odru: režiser kot vodja igralcev, idejni oblikovalec predstave, njen prvi gledalec in kritik
 - o nova trojica: dramatik-igralec-režiser --> doba interpretacije besedil
 - o režiser kot mislec s svojimi teoretičnimi in kult-polit tezami gledališče popelje iz meščanskega v ljudsko
 - o upor proti meščanskemu gledališču (sebični igralec prevlada)
- Brecht je iskalec novega nemeščanskega in nehumanističnega gledališča
- gledališče naj bo neliterarno
 - o igralec se ne sme poistovetiti z vlogo in osebo, naj jo samo predstavlja
 - o gledališče je prostor za resničnost brez iluzij
 - o gledalec mora postati dejavni opazovalec, sodelavec predstave (v trojico vstopi še gledalec(+dramatik-režiser-igralce))
 - o v igri deluje potujitveni učinek
- na njegove igre vplivala tradicija nemških pouličnih pevcev in igralcev (moritati, songi) – v njih so zajete lokalne novice, komentarji
- **moritati** o razbojnikih, umorih, zločinih, tudi o čudežih, včasih tudi komični in ironični (kot nekakšen potujoči časopis); nastope so odpeli na klopih --> kloparji
- stari moritat spremeni v revolucionarno, aktivistično pesem nemške januarske revolucije
- epsko gledališče: zanikanje meščanskega zabavnega gled. 19. stol.
- gledalec se mora kar naprej odločati o bistvenih življenjskih vprašanjih, vzpostavlja kritičen odnos do sveta
- Brecht pravi, da je to gled. sorodno prastaremu azijskemu gled.
- **potujitveni učinek**
 - o igralec se ne identificira z osebo, ampak jo le predstavlja; z igro mora ohraniti kritični odnos do te dramske osebe, kar lahko najlažje doseže z V-efektom
 - o ta V-efekt se uresniči ne samo z igralcem, ampak tudi z glasbo in dekoracijo (informacijske table, film)
- konec prve SV, poraz Nemčije, 1917-1921 revolucionarni delavski upori po Evropi
- v Nemčiji dve strani: oportunisti, radikalni elementi, ki so hoteli revolucionarno prenoviti poraženo nemško cesarstvo

- 1919 – v Berlinu delavska vstaja, vodila sta jo Rosa Luxemburg in Karl Liebknecht
- vstaja zatrta, voditelja ubita □ Bobni v noči

Mati Korajža

- tridesetletna vojna 1618-1648: Habsburžani – Švedi, Francozi
- vojna se je začela kot spopad med katoliki in protestanti, kasneje vojna za politično razdelitev Evrope
- končala se je z Westfalskim mirom
- Anna Fierling (mati Korajža) je vojaška branjevka ali marketenderica, hodi s svojimi otroci po deželah in bojiščih; v vojnih spopadih izgubi vse tri otroke (previdnega Rjavčka, hrabrega Eilifa in nemo, a lepo Katarino); smrt otrok in vojne grozote je ne strezljivo niti moralno spremenijo; vojna je zanjo le priložnost za užitek v kupčevanju in zaslužku; vztraja v tej kupčevski strasti in potuje s svojim vozom po Evropi od Švedske do Avstrije in Češke; smrt otrok sprejme s stoičnim mirom in odločitvijo, da bo še naprej trgovala; ko je vojne konec, ostane sama, brez družine, vojna ji je vzela tudi branjevski voz, ostala ji je samo še strast do prekupčevanja in temu ostane zvesta
- sinova vlečeta voz, mati kot valpet
- ne pusti jima v vojsko, vsem trem otrokom prerokuje smrt
- gre za tridesetletno vojno med katoličani in protestanti; ironična opazka, da gre za drugačno vojno, ker je verska (v resnici pa so tudi v tej vojni žrtve, grozote)
- mati Korajža dobila ime, ker je zaradi zaslužka šla čez bojno polje; kljub bojem je morala dalje, če je hotela kaj zaslužiti
- zmeraj baranta, je oderuška, nima srca
- Rjavčka ujamejo in ga hočejo ubiti, ona ga zataji; dogovori se, da ga bo odkupila za 200 goldinarjev, ki bi jih dobila, če bi zastavila svoj voz; ko pa izve, da blagajne, katero je Rjavček skrnil, ni, torej ne bo mogla dobiti nazaj teh 200 goldinarjev, ponudi 120; ker predolgo baranta, Rjavčka ustrelijo
- potuje z bojišča na bojišče (Poljska, Moravska, Bavarska, Italija, Češka ...)
- noče dati obvez za ranjence, ker jih ne bodo plačali
- ko se obeta mir, je jezna, ker to pomeni zanjo manjši zaslužek ali pa celo konec njenega trgovanja
- Eifla obsodijo na smrt, ker je v obdobju mira vdrl v neko hišo in pobil kmeta; v miru to sedaj ni več junaško dejanje; Korajži ne povejo
- s Katrino sta pri nekih kmetih, Korajža odide v mesto; pridejo vojaki in zahtevajo, da jim pokažejo pot v mesto; sin sprva noče povedati, potem ga prisilijo; Katrina zleze na streho in začne bobnati, da bi opozorila ljudi v mestu na nevarnost; ko se vojaka vrmeta, jo ustrelita
- Korajža se vrne in sama nadaljuje pot s svojim trgovskim vozom
- nema Katrina je najbolj moralna oseba v drami; rada bi pomagala drugim, je povsem nesebična, zato na koncu tudi žrtvuje svoje življenje za druge